

здобути певну автономність, незалежність від зовнішніх і внутрішніх умов життя, прийняти реальність такою, якою вона є насправді та знайти нові смисли та переорієнтувати життєві стратегії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буковська О.О «Кризова життєва ситуація» в реабілітаційній діяльності психолога. *Актуальні проблеми психології*. Т.7, вип. 44, С. 21 – 29.
2. Титаренко Т. Життєві кризи: технології консультування. Київ: Главник, 2007. 144 с.
3. Штепа О. С. Особливості зв'язку психологічної та персональної ресурсності особистості. *Проблеми сучасної психології*: Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН. Вип. 21. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. С. 782 – 791.
4. Lahad, M., Shacham, M., Ayalon, O. The "BASIC PH" Model of Coping and Resiliency. *Theory, Research and Cross-Cultural Application*. London: Jessica, 2013.

УДК 159.922.8:923.2

Педоренко В.М.

*к. психол.н., старший викладач кафедри психології та соціальної роботи,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В сучасних умовах розвитку суспільства, а особливо з початком війни в Україні досить гостро постала проблема професійного та особистісного становлення майбутніх фахівців. Адже сучасні студенти – це покоління молодих, людей, які народженні вже в незалежній Україні, а тому українське суспільство покладає саме на них великі сподівання у відбудові, зміцненні нашої держави. А тому важливим, на нашу думку, є не тільки питання професійного становлення майбутніх фахівців, а і особистісного, зокрема формування ціннісної системи сучасних студентів закладу вищої освіти.

Важливості проблеми розвитку ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців приділяла увагу велика кількість науковців: І. Бех, М. Боришевський, І. Варє, Е. Помиткін, М. Савчин [1, 2, 3] та ін. Ми погоджуємось із думкою багатьох науковців про те, що розвиток ціннісних орієнтацій особистості починається ще з дитячих років, а потім продовжується у закладі вищої освіти тощо. Однак саме в юнацькі роки, коли відбувається криза ідентичності, коли студент

фактично розпочинає самостійне доросле життя, приймає свої перші свідомі відповідальні рішення, саме в цей період відбувається формування стійких ціннісних орієнтацій, переконань [1, 3].

На жаль, початок війни повністю змінив звичний спосіб життя, навчально-професійної діяльності більшості студентів закладу вищої освіти. А вже у кожного студента, як і у кожного громадянина України відбулась суттєва переоцінка власних цінностей. А тому викладачам потрібно було дещо переорієнтувати освітній процес у закладі освіти, враховуючи потреби сучасного студента. Нова соціальна ситуація передбачала становлення майбутнього фахівця іншого складу, який би поведився морально і який би був здатний до самоконтролю, самообмеження своїх потреб відповідно до нових власних цінностей [1, 3].

Ми провели емпіричне дослідження ціннісних орієнтацій студентів 2-х, 3-х курсів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. До участі у дослідженні були запрошені студенти денної форми навчання різних спеціальностей (n=56). Для дослідження ми розробили анкету, де найперше включили питання, які дадуть можливість з'ясувати які провідні чинники на даний момент найбільше впливають на формування їхніх ціннісних орієнтацій. Ми отримали наступні результати (табл.1).

Таблиця 1

Показники чинників, які на даний момент найбільше впливають на формування ціннісних орієнтацій студентів

№ з/п	Чинники, які на даний момент найбільше впливають на формування ціннісних орієнтацій студентів	Кількість досліджуваних (у %)
1	Військовослужбовці	89,3
2	Викладачі університету	64,3
3	Родина	53,6
4.	Друзі	48,2%
5	Війна	35,7%

Зазначимо, що студенти могли називати 2-3 чинники, а не тільки один. Найбільший вплив на формування ціннісних орієнтацій сучасних студентів мають військові (89,3%) (їхні заклики «тримати стрій», поведінка військовослужбовців Азовсталі, відомі особистості, співаки, актори, які вступили до Українського війська, виступи Президента України тощо). Високий показник виявлено за чинником «викладачі університету» – 64,3% опитаних. Студенти зазначають, що їм важливо, щоб викладачі під час проведення занять приділяли увагу на обговорення актуальних новин війни.

Кілька студентів відзначили, що «важливо, щоб викладачі давали можливість висловитись з певних подій, а не робили вигляд, що нічого не відбувається і обговорювали тільки навчальний матеріал».

Досить високий показник як чинник розвитку ціннісних орієнтацій студентів отримав чинник родини – 53,6%; друзі – 48,2%; війна як окремий чинник формування ціннісних орієнтацій – 35,7% досліджуваних. Як видно з таблиці 1, серед чинників, які на даний момент впливають на формування ціннісних орієнтацій студентів усі чинники прямо чи опосередковано пов'язані з війною.

Серед названих чинників нема таких, як засоби масової інформації, твори художньої літератури, фільми тощо.

На питання анкети «Які цінності для вас є найбільш актуальними зараз» ми отримали такі результати (таблиця 2). Зазначимо, що студенти могли називати кілька варіантів відповіді.

Таблиця 2

Актуальні цінності студентів закладу вищої освіти (у %)

№ з/п	Актуальна цінність студентів	Кількість студентів (у %)
1	Мир	95,4
2	Здоров'я	85,7
3	Родина	66,1
4	Друзі	33,9
5	Улюблені справи	28,6
6	Кожен прожитий день	12,5
7	Я сам цінність	3,5

Як видно з табл. 2, жоден студент не назвав цінністю власний саморозвиток, навчання. А тому педагогам слід приділити цьому аспекту увагу, мотивуючи студентів до навчальної діяльності за обраною професією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пірен М. Ціннісні орієнтації молоді в українському суспільстві на сучасному етапі. *Освіта регіону*. 2011. № 4. URL: <http://social-science.com.ua/article/648>
2. Бушман І. Ціннісні орієнтири сучасного студентства. Особистість студента і соціокультурнесередовище університету в суспільному контексті: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (2 черв. 2017 р., м. Київ); Київ, 2017. С. 22.
3. Вознюк О. Психолого-педагогічні умови становлення. URL: <http://www.zippo.net.ua/data/files/KafPsihol/MetodRobota/mp>